

Crna Gora
Ministarstvo kapitalnih investicija

ENERGETSKA
EFIKASNOST
U CRNOJ GORI

Realizovani projekti, buduće aktivnosti i izazovi na putu zamjene neefikasnih peći i smanjenja energetske siromaštva u Crnoj Gori

Autor:

Božidar Pavlović

Ministarstvo kapitalnih investicija

Direktorat za energetiku i energetske efikasnost

Radionica: „Partnerstvo za pametnije peći - Regionalna platforma znanja za zamjenu neefikasnih peći na zapadnom Balkanu“

Sadržaj prezentacije

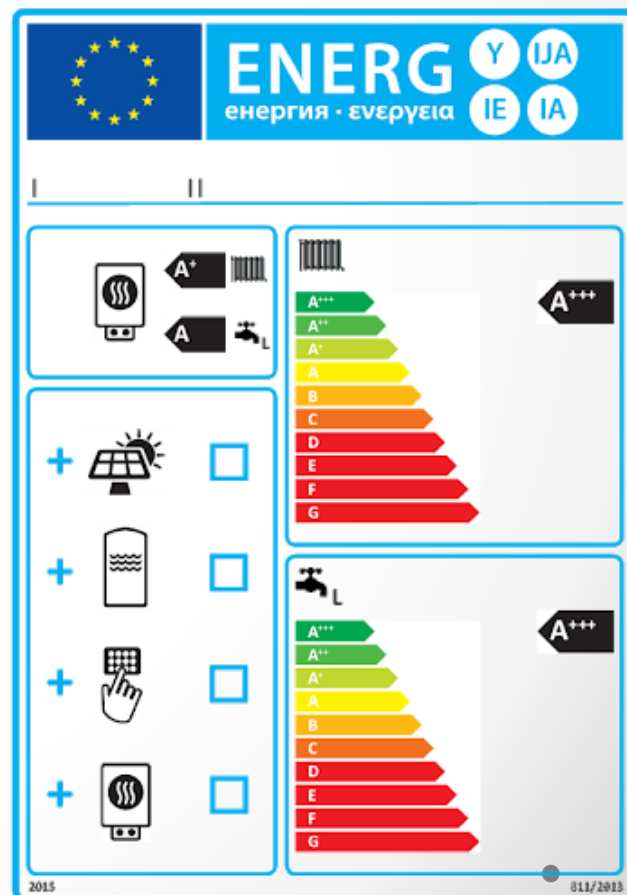
- Regulacija tržišta – pravni okvir
- Promotivni projekti za uvođenje visokoefikasnih tehnologija grijanja

EU okvir – preuzete obaveze

- EU je propisala određena pravila za stavljanje na tržište/u upotrebu proizvoda koji utiču na potrošnju energije.
- U skladu sa obavezama iz Sporazuma o energetske zajednici i procesu pristupanja EU, CG ima obavezu transponovanja:
  - Direktive 2010/30/EU o označavanju proizvoda koji utiču na potrošnju energije;
  - Direktive 2009/125/EC o uvođenju zahtjeva za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije;
  - Implementirajuće mjere (regulative) za pojedine grupe proizvoda.
- Zakon o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ br. 57/14 i 25/19) i odgovarajući podzakonski akti

Označavanje energetske efikasnosti proizvoda

- Cilj EE označavanja je da se krajnjem kupcu na jasan način prikažu podaci o potrošnji energije određenog proizvoda (uređaja), kao i podaci o korišćenju drugih resursa (npr. potrošnja vode, nivo emisija, nivo buke i dr.).
- Zakon o efikasnom korišćenju energije prenio je osnovne zahtjeve Direktive 2010/30/EU kroz odredbe članova 44, 45, 46 i 47.
- Zakonom je utvrđena oznaka energetske efikasnosti i obaveze proizvođača, dobavljača i distributera proizvoda koji utiču na potrošnju energije.

Zahtjevi eko dizajna proizvoda

- Eko dizajn je skup uslova koje mora da ispunjava proizvod koji utiče na potrošnju energije u pogledu zaštite životne sredine u periodu koji obuhvata proces njegovog nastanka, upotrebe i stavljanja proizvoda van upotrebe.
- Pravni osnov: član 48 stav 2 Zakona o efikasnom korišćenju energije i član 6 Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti ("Službeni list CG", broj 53/11).
- Proizvodi koji utiču na potrošnju energije mogu biti stavljeni na tržište samo ako:
  - ispunjavaju utvrđene tehničke zahtjeve eko dizajna proizvoda;
  - je njihova usklađenost utvrđena u propisanom postupku;
  - su označeni u skladu sa propisom koji uređuje zahtjeve za tu grupu proizvoda

Donošenje propisa

- Pravilnici o EE označavanju ne uvode ograničenja po pitanju stavljanja na tržište određenih proizvoda već samo zahtijevaju da proizvodi na tržištu budu propisno označeni kako bi krajnjem potrošaču olakšali izbor.
- Pravilnici o zahtjevima za eko dizajn uvode određene zahtjeve čiji je cilj smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, prvenstveno kroz smanjenje potrošnje energije i utiču na postupno eliminisanje određenih proizvoda ili tehnologija sa tržišta.
- U prethodnom periodu doneseno 40 propisa kojima se bliže uređuje stavljanje na tržište i/ili u upotrebu proizvoda koji utiču na potrošnju energije i to:
  - 13 propisa za EE označavanje i
  - 27 propisa za uvođenje zahtjeva eko dizajna.

Propisi kojim su regulisani sistemi grijanja

Propisi kojim se uvode zahtjevi eko dizajna za proizvode ("Sl. list CG" broj 35/2019):

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna kotlova na čvrsta goriva
- **Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za uređaje za lokalno grijanje prostora na čvrsto gorivo**
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za uređaje za lokalno grijanje prostora
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za uređaje za grijanje prostora i kombinovane uređaje za grijanje
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za uređaje za grijanje vode i rezervoare za skladištenje tople vode

Provjera ispunjenosti propisanih zahtjeva eko dizajna i označavanja proizvoda u pogledu energetske efikasnosti kontroliše se od strane tržišne inspekcije.

Propisi kojim su regulisani sistemi grijanja (nast.)

Propisi kojim se reguliše označavanje energetske efikasnosti proizvoda:

- Pravilnik o zahtjevima za označavanje energetske efikasnosti uređaja za grijanje prostora, kombinovanih uređaja za grijanje i kompleta koji uključuju opremu za regulaciju temperature i solarne uređaje (“Sl. list CG” broj 2/2020),
- Pravilnik o zahtjevima za označavanje energetske efikasnosti uređaja za grijanje vode, rezervoara za skladištenje tople vode i kompleta uređaja za grijanje vode i solarnog uređaja (“Sl. list CG” broj 2/2020),
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti uređaja za lokalno zagrijavanje prostora (biće donijet početkom 2022. godine),
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti kotlova na kruta goriva i kompleta koji uključuju dodatne grijače, regulatore temperature i solarne uređaje (biće donijet početkom 2022. godine).

- Provjera ispunjenosti označavanja energetske efikasnosti proizvoda kontroliše se od strane tržišne inspekcije.

Promotivni projekti

Projekti energetske efikasnosti koji se realizuju u koordinaciji Ministarstva kapitalnih investicija:

- Projekti namijenjeni unapređenju energetske karakteristika javnih objekata
  - Energetska efikasnost u Crnoj Gori - MEEP
  - Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - EEPPB
- Projekti beskamatnih kredita za ugradnju sistema na moderne oblike biomase za domaćinstva - ENERGY WOOD i ENERGETSKI EFIKASAN DOM

Zašto sistemi grijanja?

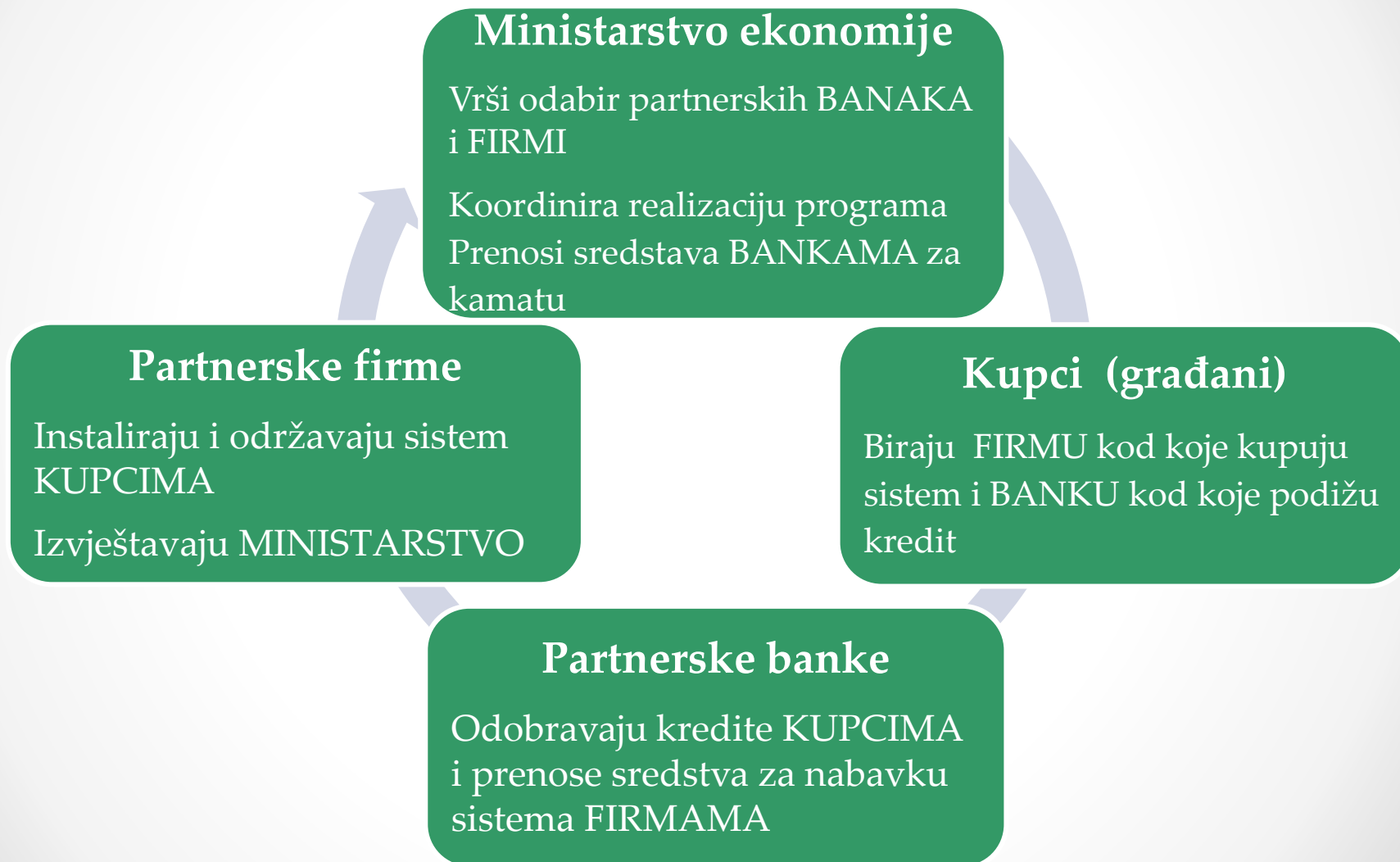
- Domaćinstva su dominantan potrošač energije u CG - udio potrošnje električne energije koja se troši radi grijanja u domaćinstvima u Crnoj Gori je preko 60%;
- Korišćenje lokalno dostupnih obnovljivih izvora energije - moderni oblici biomase: pelet briket, sječka;
- Uvođenje modernih tehnologija za grijanje sa visokim stepenom energetske efikasnosti - koeficijent iskorišćenja preko 90%;
- Smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu kroz smanjenje zagađenja vazduha i korišćenje drvnog otpada za proizvodnju goriva

Cilj programa

- Obezbjeđivanje povoljnih kredita za građane (domaćinstva) za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (kamatna stopa 0%),
- Podsticanje razvoja partnerstava između komercijalnih banaka i distributera/instalatera opreme za grijanje na biomasu
- Razvoj tržišta za veću upotrebu sistema za grijanje na moderne oblike biomase i razvoj tržišta drvnih energenata (pelet, briket)
- Doprinosa smanjenju emisija GHG gasova kroz korišćenje energenata koji imaju manje štetan uticaj na životnu sredinu

Mehanizam programa

Povoljnosti koje nudi program

- Mogući pojedinačni **iznosi kredita do 10.000 €**, sa **periodom otplate do 6 godina**, sa **kamatnom stopom 0%**!
- Potpuna subvencija kamate i naknade kako bi se smanjili finansijski troškovi ovih kredita
- Pojednostavljene procedura i administrativnih kanala u cilju olakšavanja brze i efikasne procedure odobravanja i isplate kredita za ugradnju sistema za grijanje na biomasu, uključujući i smanjenje naknada za obradu kredita

ENERGY WOOD I

- Prva faza projekta je realizovana u saradnji sa Luksemburškom agencijom za razvoju saradnju
- Sredstva u iznosu od **130.000,00 €** bila su obezbijedena u okviru projekta FODEMO-razvoj šumarstva u Crnoj Gori
- Vremenski okvir za implementaciju projekta: 2013 – 2014
- U okviru projekta bile su uključene **2 komercijalne banke** u Crnoj Gori i **9 domaćih kompanija**
- U okviru ove faze projekta, **ugrađena su 243 sistema** za grijanje na moderne oblike biomase

ENERGY WOOD II

- Druga faza projekta je realizovana na osnovu granta Vlade Kraljevine Norveške u ukupnom iznosu od 2.200,000 norveških kruna (oko 240.000 eura)
- Vremenski okvir za implementaciju projekta: 2015 – 2016
- U okviru projekta bilo je uključeno **5 komercijalnih banaka** u Crnoj Gori i **10 domaćih kompanija**
- U okviru ove faze projekta, ugrađeno je **532 sistema** za grijanje na moderne oblike biomase
- Za potrebe 532 kredita odobreno **1.193.557,06 €**,
- Iznos subvencija za kamate **198.253,98 €** (kumulativna kamata 16.61%).

UKUPNI REZULTATI

Naziv programa	Godina realizacije	Broj podržanih domaćinstava
EW I	2013-2014	243
EW II	2015-2016	532
EW III	2017	235
EED I	2018	93
EED II	2019	187
EED III	2020	240
Ukupno		1530

Instalirani sistemi – ENERGY WOOD

Promotivni projekti

Naredni koraci

- Dalji razvoj pravnog okvira u skladu sa zahtjevima EU i unapređenje kontrolnih mehanizama.
- Imajući u vidu uspješne rezultate ostvarene tokom realizacije programa podrške sektoru domaćinstava u prethodnom periodu, kao i veliko interesovanje građana, Ministarstvo kapitalnih investicija za tekuću godinu planira nastavak realizacije.
- Konkretni koraci se očekuju nakon usvajanja Budžeta za 2021. godinu
- Za implementaciju nove faze u načelu je dogovorena saradnja sa Eko-fondom koji želi da testira i neke nove mogućnosti podrške kako za sektor domaćinstava, tako i za druge sektore potrošnje energije.

HVALA NA PAŽNJI!!!

Kontakt:

Ministarstvo kapitalnih investicija

Rimski trg 46, 81000 Podgorica

tel. +282 20 482 446

mail: bozidar.pavlovic@ee-me.org

web: www.energetska-efikasnost.me